

LITERATURA, TEATR, SZTUKA I ARCHITEKTURA GRECKA.

1. Literatura grecka

Grecy wykorzystali alfabet fenicki dodając do niego 5 samogłosek. W ten sposób powstał **alfabet grecki**, który stał się podstawą pisma w Europie Wschodniej.

Gatunki literackie:

- **Epos** – najstarszy gatunek literatury europ.; utwór epicki w którym obok siebie funkcjonowały świat bogów i ludzi, przedstawiał losy bohaterów na tle wydarzeń przełomowych dla danej społeczności. Był spisany heksametrem. Przykłady:
Homer – „*Iliada*”, „*Odyseja*”
Hezjod
- **Liryka** – utwory początkowo recytowane przy muzyce; później nazwane poezją. Zaliczamy do niej: hymny, treny, poezję tyrtejską, poezję miłosną, anakreontyki, epigramaty.
Twórcy: **Safona, Pindar, Anakreont**
- **Historiografia** – literatura poświęcona historii wojen lub królów. Zaczęto ją tworzyć by upamiętnić czyny czasów współczesnych, które warte były zapamiętania (np. wojny grecko – perskie)
Twórcy: **Herodot** – „*Dzieje*” (Opisał wojny grecko – perskie),
Tukidydes – „*Wojna peloponeska*”,
Ksenofont – „*Historia grecka*” (kontynuacja dzieła Tukidydesa)

2. Teatr grecki

Wykształcił się z misterii poświęconych bogowi Dionizosowi. Grali w nim tylko mężczyźni. Pierwszego aktora w VI w. p.n.e. wprowadził Tespis. Drugiego wprowadził Ajschylos, a trzeciego – Sofokles. Oprócz tego w przedstawieniach występował chór i narrator. Aktorzy nosili maski, które przedstawiały charakter postaci.

Typy utworów :

- **Tragedia** – utwór podniosły, który czerpał tematykę z mitów; poruszał ważne kwestie ludzkiego zachowania, odkrywał prawdy moralne
- **Komedia** – utwór, który pokazywał „świat na opak”, dotyczył bieżących wydarzeń, które wyśmiewał.

Autorzy tragedii:

- **Ajschylos** „*Oresteja*”,
- **Sofokles** „*Antygona*”,
- **Eurypides** „*Medea*”, „*Elektra*”;

Autor komedii – **Arystofanes** „*Ptaki*”, „*Chmury*”, „*Żaby*”

3. Rzeźba grecka

Okres helleniski, czyli klasyczny V w.p.n.e.

Najsławniejsi rzeźbiarze:

- **Fidiasz** – monumentalne posągi z drewna, kości słoniowej, złota i innych metali oraz szkła, emalii. Wykonał fryz wokół Partenonu na Akropolu, posąg *Ateny Partenos*, *Zeusa Olimpijskiego*.
- **Myron** – przedstawił **człowieka w ruchu**. Dzieło: *Dyskopol*.
- **Poliklet** – stworzył **kanon idealnej proporcji ludzkiego ciała**. Dzieło: *Doryforos* (chłopiec z włócznią).
- **Skopas** – twórca fryzu Mauzoleum w Halikarnasie, 1 z 7 cudów świata.
- **Lyzyp** – stworzył nowy kanon piękna, nadworny portrecista Aleksandra Wielkiego.

Okres hellenistyczny od 323 r.p.n.e.

Największe osiągnięcia to:

- *oltarz pergamoński* poświęcony Zeusowi i Atenie,
- posąg *Nike* z Samotraki,
- *grupa Laokoona* wyrzeźbiona przez Poliodora i Atenadora,
- posąg *Wenus* z Milo,
- posąg *Heliosa Rodyjskiego* stworzony przez Charesa, ucznia Lyzypa

4 Malarstwo – czarno i czerwono figurowe na ceramice.

5. Architektura grecka

Cechy architektury greckiej

- materiałem – kamień
- budowle głównie o charakterze sakralnym (świątynie)
- budowle o planie prostokąta otoczone podwójną bądź potrójną kolumnadą,
- dach wspierał się bezpośrednio na kolumnach, otoczony był rzeźbionym fryzem
- fronton budynku w kształcie trójkąta
- kolumny w trzech porządkach architektonicznych:
  - ✓ doryckim
  - ✓ jońskim
  - ✓ korynckim
- kariatydy – kolumny w kształcie kobiet
- budowle monumentalne

Najsławniejsze budowle:

- Partenon – świątynia Ateny Partenos na Akropolu w Atenach
- Erechtejon – świątynia Ateny i Posejdona na Akropolu
- Świątynia Artemidy w Efezie
- Mauzoleum w Halikarnasie
- Latarnia morska na Faros koło Aleksandrii
- Świątynia Zeusa w Olimpii